

6

AUP en
Post-AUP

Het ruimtelijke systeem AUP en Post-AUP bestaat uit woongebieden verspreid rond de oude stad. Het zijn planmatige wijken met een sterke nadruk op de stedenbouwkundige structuur. Wegen, water en groen vormen een doorgaande openbare ruimte. De gebouwen zijn daar zorgvuldig in geplaatst. De bebouwing bestaat voornamelijk uit stroken, hoven en haken. Middelhoogbouw en rijwoningen worden afgewisseld met bungalows en villa's. In deze gebieden zijn afwijkende functies zoals kerken en scholen in de regel onnodig onderdeel van het stedenbouwkundig plan. De laatste wijken met een karakteristiek AUP-idiom werden in Noord gerealiseerd, dat formeel niet tot het AUP-gebied hoorde.

Gebiedstypen

In de beschrijvingen en criteria vallen de deelgebieden onder vier gebiedstypen.

Oorspronkelijke stroken haken hoven (6a)

In deze gebieden ligt de nadruk op behoud van zowel de stedenbouwkundige structuur als de bebouwing. Alle niveaus zijn het behouden waard, waarbij de variatie in relatief kleine oplossingen zit. In de architectuur ligt de nadruk op het seriematige.

Vernieuwde stroken haken hoven (6b)

Dit zijn vergelijkbare gebieden als 6a. Hier is op verschillende schaalniveaus veel vernieuwd, waardoor de kleine subtiliteiten nauwelijks meer opvallen. Bij de beoordeling van plannen zijn deze dan ook minder van belang.

Open blokken (6c)

In de oudste delen van het AUP staan open blokken, waarbij volume en architectuur zich vermengen in het silhouet. De architectuur borduurt voort op die van de Gordel '20-'40 en heeft specifieke hoekoplossingen.

Post-AUP (6d)

De opzet en bebouwing van het Post-AUP is grootschaliger dan in de rest van het ruimtelijk systeem. Bij de beoordeling wordt een kleine wijziging binnen het grotere geheel ge-

plaatst.

Winkelgebied (6e)

Winkelgebied zoals het Buikslotermeerplein heeft een eigen sfeer en dynamiek.

Geschiedenis

Het AUP was een rechtstreeks gevolg van de grote annexatie van 1921, waarmee het grondgebied van Amsterdam vrijwel werd verviervoudigd. Tot dan kampte de stad met een chronisch ruimtegebrek en een chaotische stadsrand. Het maken van een allesomvattend uitbreidingsplan voor Amsterdam was daarom noodzakelijk. In 1928 werd de nieuwe Afdeling Stadsontwikkeling bij Publieke Werken opgericht, die een allesomvattend uitbreidingsplan voor Amsterdam moest leveren. C. van Eesteren werd daar als stedenbouwkundig hoofdontwerper bij betrokken. Hij maakte een Plan in Hoofdzaken, vooral een schema met bebouwingsgebieden waarin ruimte was gelaten voor nadere uitwerking.

'Uitwerkingsplan Bosch en Lommer 1935' is door Van Eesteren zelf nader uitgewerkt. Internationaal wordt het plan beschouwd als een mijlpaal in de geschiedenis van de stedenbouw. Basis van het plan is scheiding van de functies wonen, werken, verkeer en recreatie. In het plan werden de contouren van de toekomstige bebouwingsvelden vastgelegd.

Uitgangspunt bij het ontwerpen van de wijken en de woningen was de toetreding van lucht, licht en ruimte. Een open verkaveling in stroken was daarvoor de oplossing: een combinatie van laag-, middelhoog- en hoogbouw waarbij het groen om de bebouwing heen 'vloeit'.

Het AUP was in 1935 gereed, maar is grotendeels na de Tweede Wereldoorlog uitgevoerd. Tot begin jaren zeventig is op basis van het AUP een lange reeks uitbreidingsplannen of

deelplannen gerealiseerd.

Een groot deel van de woningen is ondertussen gerenoveerd. Daarnaast is er sprake geweest van inbreidingen en is een deel van de oorspronkelijke bebouwing vervangen. Deze nieuwe bouwlocaties voegen zich in grote lijnen stedenbouwkundig naar de AUP karakteristiek. Dit geldt in mindere mate voor de architectonische uitwerking. Momenteel wordt geëxperimenteerd met andere verkavelingspatronen. Gezocht wordt naar een hedendaagse interpretatie van de stedenbouwkundige principes van het AUP. Vaak gaat het om een mengvorm van strokenbouw en gesloten bouwblokken.

Kenmerken

Het AUP is opgebouwd uit woonbuurten met een gelaagde stedenbouwkundige structuur, waarin groen een essentieel onderdeel vormt en de bebouwing een overwegend sobere uitwerking kent.

Stedenbouwkundige structuur

In de AUP gebieden bestaat de stedenbouwkundige structuur uit een gelaagde compositie van verkeerswegen, groen- en waterstructuur en de bebouwingsvelden daartussen. Straten hebben in de regel een asymmetrisch profiel.

Er is een sterke samenhang tussen openbare ruimte, groen en bebouwing. De brede groen- en waterelementen zijn geen restruimte, maar een belangrijk structurerend stedenbouwkundig element met een zelfstandige rol. Zo vormen de Sloterplas en het groen eromheen de kern van de Westelijke Tuinsteden. Kenmerkend is de aaneenschakeling (door koppeling) van in omvang variërende groene elementen. De verschillende uitgewerkte bebouwingsvelden in open verkaveling vormen de bouwstenen voor de evenwichtige totaalcompositie van de woonwijken. Een veld is opgebouwd uit één of meer verkavelingseenheden. Iedere verkavelingseenheid kan bestaan uit verschillende architectuureenheden, die gebouwd zijn naar het ontwerp van één architect. De architectuureenheid kan bestaan uit een of meer stroken, haken of solitaire gebouwen, of een combinatie daarvan. De bebouwing in een verkavelings-

eenheid vormt een ritmische compositie van maat en schaal, hoog- en laagbouw. De opvolging is dus: gebouw - architectuureenheid - verkavelingseenheid - veld - woonwijk. In Buitenveldert valt bij uitzondering de architectuur niet altijd samen met de verkavelingseenheid.

Binnen de AUP gebieden komt strook-, haak- en hofbebouwing het meest voor. De vaak in reeksen gebouwde rechte stroken kunnen bestaan uit laag-, middel- of hoogbouw. Soms is de strook in haakvorm uitgevoerd en soms zijn de stroken of haken zo gesitueerd dat een hof ontstaat. Het groen 'vloeit' vaak om de bebouwing heen. Hoogbouw maakt deel uit van het oorspronkelijke AUP ontwerp, fungeert als landmark en bestaat zowel uit individuele torens en stroken als uit reeksen identieke objecten. De oorspronkelijke hoogbouw is gekoppeld aan het hoofdnetwerk en vormt in de regel geen beëindiging van formele zichtlijnen. Enkele schijven in Osdorp vormen hier een uitzondering op. Recent is er meer hoogbouw toegevoegd, met name in de omgeving van winkelcentra.

De doorlopende groene gordels vormen samen met het raster van verkeerswegen en waterlopen de grondslag voor de ruimtelijke continuïteit. Vrijstaande woningen staan in of aan deze groene gordels. Ook voorzieningen als scholen, buurthuizen en kerken liggen van oorsprong als een cluster grote, alzijdige en individuele gebouwen in het groen, vaak tussen twee woongebieden in. De gebouwen vormen een verbijzondering, maar zijn nooit de beëindiging van een formele zichtlijn. De representatieve gevels zijn op de openbare ruimte georiënteerd. De voorzieningenclusters zijn vaak ingrijpend aan de eisen van de tijd aangepast door uitbreiding, nieuwbouw en het toevoegen van nieuwe functies. De van oorsprong groene omgeving is daarbij vaak verloren gegaan. Winkelstrips met winkels onder in de strook komen met name aan hoofdwegen voor. Daarnaast hebben veel gebieden een al dan niet overdekt winkelcentrum met een centraal plein, waar etalages, luifels en reclame op straatniveau het beeld bepalen. Daarboven wordt soms ge-

woond. De bebouwing van een winkelcentrum is alzijdig georiënteerd. Veel winkelcentra zijn inmiddels ingrijpend veranderd door schaalvergroting, eigendomswisselingen, 'upgrading' en aanpassingen aan de nieuwste modetrends.

Bouwwolume

De bebouwing bestaat uit stroken, haken en hoven van verschillende hoogte en vormgeving. Gebouwen hebben een eenvoudige opbouw van één of meerdere lagen met een plat dak of een eenvoudige en veelal onnadrukkelijke kap. De herhaling van gevelelementen, kappen en schoorstenen geeft ritme aan het straatbeeld. Bij winkelstrips en -centra maakt een verbindende luifel vaak deel uit van het ontwerp. Hoogbouw is alzijdig en kan als een slanke toren, als haak of als een schijf zijn ontworpen. De gebouwen binnen een hoogbouwreeks zijn onderling in samenhang, met name bij schijven ligt de nadruk op horizontale lijnen. In het ontwerp is rekening gehouden met de zichtbaarheid op grote afstand.

Bebouwing binnen groengebieden is meestal alzijdig ontworpen en kan onderling heel verschillend zijn van vormgeving en schaal. Voorzieningen als scholen en kerken zijn vaak ondergebracht in grote, individuele gebouwen met afwijkende en samengestelde massa's die zich openen naar de openbare ruimte. De oudste infrastructurele objecten zoals bruggen, viaducten en kademuren hebben een robuuste vormgeving in de trant van de Amsterdamse School. Na 1955 gerealiseerde bruggen en viaducten zijn lichter vormgegeven.

Architectonische uitwerking

De oorspronkelijke architectuur is meestal sober en terughoudend. De bebouwing heeft een heldere hoofdvorm en vrij vlakke gevels, die hun geleding en ritme krijgen door een verweving van steeds herhaalde horizontale architectonische elementen als galerijen, loggia's en balkons, en verticale als trappenhuisen. De oudste bebouwing en villa's zijn vaak zorgvuldiger uitgewerkt en voorzien van accenten in massa en detaillering. Karakteristiek voor aanvullende woningbouw zijn de vrij vlakke

gevels waarbinnen vooral de al dan niet inpandige balkons voor plasticiteit zorgen. Ook hier is de vormgeving terughoudend.

Een architectuureenheid is gebouwd naar hetzelfde ontwerp, waarbij de vormgeving van een reeks gebouwen meestal identiek is. De vrijstaande woning heeft een individuele vormgeving, die in beginsel per buurt verwant is. Ook de oorspronkelijke voorzieningen hebben een enigszins verwante vormgeving. Recentere voorzieningen zijn vaak op een heel eigen manier vormgegeven in afwijking van de oorspronkelijke bebouwing. Vooral recente winkelcentra bestaan uit meer individueel en soms expressief vormgegeven gebouwen.

Materiaal en kleur

Per architectuureenheid zijn materialen en kleuren steeds identiek of in ieder geval aan elkaar verwant uitgevoerd. De herhaling bepaalt het totaalbeeld en versterkt de ritmiek van de gevel. In de gevel overheersen baksteen, geprefabriceerde gevelpanelen of beton. Hellende daken zijn veelal gedekt met pannen, (bijna) platte daken ook wel voorzien van bitumen. Kleuren zijn divers, vrij terughoudend en samenhangend. Materialen en kleuren van winkelcentra en maatschappelijke voorzieningen zijn individueler en wijken vaak af van het algemene beeld. Binnen de meest recente nieuwbouw zijn vaak moderne materialen verwerkt zoals donkere baksteen en diverse soorten glas.

Waardering

De AUP gebieden zijn een voorbeeld van de functionalistische stedenbouw die in de jaren dertig in Nederland vorm kreeg. Ze vormen een belangrijke tijdlaag in het stedelijk weefsel van de stad als geheel. De waarde van dit gebied is daarnaast vooral gelegen in het rustige beeld van de straten met het groen van de bomen en in voortuinen. De architectuur is in het algemeen eenvoudig en sober.

De bouwtechnische kwaliteit en woningindeling voldoen niet altijd meer aan de eisen van deze tijd. Vooral in Nieuw-West en Noord is daarom nu een vernieuwingsproces gaande. Als gevolg daarvan wordt het oorspron-

kelijke AUP gebied steeds meer een mozaïek van oudbouw en zowel passende als minder passende nieuwbouw binnen de oorspronkelijke structuur.

Monumenten en waarderingskaarten

De bijzondere kwaliteit van de naoorlogse wijken uit de periode 1945-1970 ligt vooral in de grote samenhang tussen de architectuur, de infrastructuur en de openbare ruimte. Het water en groen spelen hierbij een belangrijke verbindende rol. De architectuur van de grote woningbouwblokken bepaalt in deze wijken de vorm van de ruimtes; bomen en plantsoenen dienen als stoffering. De samenhang tussen repeterende architectuureenheden, de verkavelingswijzen en woningtypologieën en de stedenbouwkundige opzet als geheel is de drager van de karakteristiek. De bebouwing van het AUP staat aangegeven op de waarderingskaarten, een klein deel is aangewezen als monument. Bouwvelden met ongeschonden architectonische ensembles wordt steeds meer een cultuurhistorische waarde toegekend. Inmiddels is een gebied aangewezen als gemeentelijk beschermd stadsgezicht ('Van Eesteren').

De waarderingskaarten voor het AUP-gebied zijn samengesteld uit vier tussenwaarderingskaarten (A, B, C, D), waarbij de tussenwaarderingskaarten A en B de waardering van de architectonische aspecten aangeven (ordes A-basis, A3, A2 en A1), de tussenwaarderingskaarten C en D de waardering van de stedenbouwkundige aspecten (ordes A-basis, A3, A2 en A1). Bij de welstandsbeoordeling worden zowel de criteria die horen bij de architectonische waardering als ook de criteria die horen bij de stedenbouwkundige waardering gebruikt.

Voor veel voorkomende kleine bouwplannen (zie hoofdstuk 6) geldt alleen de Welstandskaat Architectuur (de tussenwaarderingskaart B). De criteria die voortkomen uit de waardering van de bebouwing op deze Welstandskaat Architectuur (ordes WA-basis, WA3, WA2 en WA1) zijn verwerkt in de criteria voor kleine veel voorkomende bouwplannen (hoofdstuk 6).

De waarderingskaarten zijn met

deze nota vastgesteld en maken deel uit van het welstandskader.

Uitgangspunten op hoofdlijnen

Het AUP heeft een genuanceerde en gelaagde compositie van bebouwing, routes, groen- en waterstructuur. De verkaveling is veelal open met bebouwing in stroken en rondhoven. In de oudere delen zijn de blokken bijna gesloten. In de gebieden komt zowel (middel)hoogbouw als laagbouw voor.

Groen is een integraal structurerend onderdeel van het stedenbouwkundig plan. De brede wegprofielen en ruime groenvoorzieningen in en om de wijken zijn tegenwoordig onderwerp van discussie bij vernieuwingsoperaties. Een ander hoofdkenmerk is de ruimtelijke scheiding van verkeerssoorten, zowel tussen doorgaand en bestemmingsverkeer als tussen langzaam en snelverkeer.

De wijken hebben van oorsprong een grote zelfstandigheid wat voorzieningen betreft. Op hiërarchische wijze zijn winkels, kerken, scholen en andere voorzieningen over de wijken en buurten verdeeld.

Het beleid is gericht op het beheer van de rust in het groene straatbeeld en aanzien vanuit omringende gebieden. Bouwplannen aan een achterkant zonder invloed op het straatbeeld worden beperkt getoetst. Bij de advisering wordt in relatie met de waarderingskaarten onder meer aandacht geschonken aan het behoud van het straatbeeld met herhaling in rooilijnen en gevelindeling en samenhang in zowel de architectonische uitwerking als het gebruik van materiaal. Het bouwplan wordt beoordeeld in relatie tot de omgeving. Gebieden met een minder rijke volumeopbouw en (oorspronkelijke) architectuur vragen van bouwplannen een vergelijkbare inzet zonder afbreuk te doen aan de openbare ruimte.

Voor bescheiden wijzigingen met invloed op het straatbeeld zijn trendsetters uitgangspunt, waarbij deze afhankelijk van de plek te zien zijn als voorbeelden waarop enige variatie mogelijk is. Bij grootschalige veranderingen is het respecteren van de stedenbouwkundige structuur van het ruimtelijke systeem uitgangspunt.

Uitgangspunten

De oorspronkelijke strook- haak- en hofbebouwing ligt voornamelijk in de Westelijke Tuinsteden en Buitenveldert en heeft als basis een open verkaveling met herhaalde eenvoudige volumes van verschillende omvang langs groene straten.

Bijzondere elementen zijn vrijstaande woningen en gebouwen met afwijkende functies, zoals scholen, religieuze gebouwen en bedrijfsgebouwen. Deze bebouwing heeft een individueel karakter en staat vrij op de kavel. Massa en uitwerking variëren per gebouw, maar zijn vaak per buurt of cluster in samenhang. Andere bijzondere elementen zijn de hoogteaccenten die als landmark fungeren en een deel van de recentere bebouwing die de structuur van de gebieden doorbreekt, zoals enkele winkelcentra en seniorencomplexen.

Waardering

De waarde ligt vooral in de structuur van de functionalistische stedenbouw en het rustige beeld van de straten met eenvoudige bouwblokken en het groen van bomen, voortuinen, hoven en plantsoenen. De vormgeving is in het algemeen ingetogen zonder rijke decoraties.

Alle niveaus van de stedenbouwkundige structuur zijn het behouden waard, zowel de structuurlijnen als de variatie op lager schaalniveau. Het gaat hierbij om bijzonderheden in de verkaveling zoals een relatief klein bouwveld met een koppeling van twee verschillende verkavelingsrichtingen. Ook voor de bouwvolumes geldt dat naast de seriematige blokken de kleine variaties de toon zetten. In de architectuur is veel minder sprake van afwisseling. De nadruk ligt op het seriematige waarin horizontale lijnen de boventoon voeren. Aanpassingen worden zorgvuldig overwogen binnen het wijkbeeld. Nieuwe materialen en kleuren vragen om een vergelijkbare terughoudendheid als het bestaande. Deze gebieden zijn relatief ongeschonden voorbeelden van de functionalistische stedenbouw.

Delen van Slotermeer en Slotervaart zijn door het Rijk aangewezen als “Wederopbouwgebied Westelijke Tuinsteden”. Over de wijze van bescherming van de cultuurhistorische waarden van dit gebied zullen bestuurlijke afspraken worden gemaakt tussen Rijk en stadsdeel Nieuw-West. Een deel van dit wederopbouwgebied is aangewezen als gemeentelijk beschermd stadsgezicht “Van Eesteren”.

Beoordeling

Het beleid is gericht op het behoud van de rust in de groene straten en het aanzien vanuit omringende gebieden. Bouwplannen aan een achterkant zonder invloed op het straatbeeld worden beperkt getoetst. Bij de advisering wordt onder meer aandacht geschonken aan het behoud van het beeld met herhaling in rooilijnen en gevelindeling en samenhang in zowel de architectonische uitwerking als het gebruik van materiaal en kleur.

0601 Dierenriembuurt

0603 Slotermeer

0605 Prinses Irenebuurt

0602 Terrasdorp

0604 Slotervaart

0606 Buitenveldert

Criteria

Plannen worden om te beginnen beoordeeld aan de hand van de criteria voor veel voorkomende kleine bouwplannen in hoofdstuk 6. Als deze geen uitsluitsel geven, wordt bij de beoordeling in samenhang met de waarderingskaarten (zie hoofdstuk 5, criteria voor erfgoed), beschrijving en uitgangspunten getoetst aan de hand van de volgende criteria:

Ligging

- gebouwen voegen zich naar de stedenbouwkundige structuur met repeterende stroken, haken en hoven en daartussen incidentele bebouwing op een doorgaand maaiveld met ruimte voor wegen, groen en water
- gebouwen voegen zich op onnavolgbare wijze in de opzet van het stedenbouwkundig plan met verkavelingsseenheden en bebouwingsvelden, waarbij met name tussenruimte en richting van belang zijn
- wijzigingen inpassen in de structuur, waarbij met name aandacht uitgaat naar doorzichten en zichtlijnen in samenhang met doorlopende groenstructuren en waterpartijen, maar ook naar de (a)symmetrie van wegprofielen en (functioneel) typologisch onderscheid
- stedenbouwkundige accenten handhaven of vergelijkbare aanbrenge
- repetitie met subtiele variatie is een hoofdkenmerk van de stedenbouwkundige eenheden, de plaatsing van individuele gebouwen kent meer vrijheid maar blijft binnen de lijnen van het grid
- incidentele bebouwing in het groen heeft alzijdige oriëntatie
- directe relatie tussen woning en openbaar groen handhaven
- representatieve gevels oriënteren op de openbare ruimte

Massa

- bouwvolumes hebben rechthoekige vormen met heldere hoofdlijnen, individuele gebouwen kunnen afhankelijk van hun positie een eigen massaopbouw hebben
- gebouwen volgen in hun massaopbouw één van de hoofdrichtingen van het stedenbouwkundig ontwerp (incidentele bebouwing in het groen kan hiervan afwijken)

- nieuwe ontwikkelingen sluiten aan op de bestaande ritmische compositie van maat, schaal en hoog-laagverhoudingen
- bij verbouw zoals het bij de woning trekken van entreeportalen, loggia's en balkons blijven plasticiteit en ritmiek van het gebouw op hoofdlijnen intact
- op- en aanbouwen per blok of ensemble gelijk uitvoeren
- hoogbouw heeft een helder silhouet, eventuele opbouwen of installaties spelen hierin een ondergeschikte rol
- bij bruggen en viaducten hebben de landhoofden massa, de balustrades zijn transparant

Architectonische uitwerking

- repetitie en collectieve vormgeving zijn de basis van de architectonische uitwerking en de doelmatige maar verzorgde detaillering
- bebouwing is terughoudend vormgegeven als rustige en informele achtergrond voor de openbare ruimte van de tuinstad, de architectonische uitwerking van individuele bebouwing wijkt hier niet sterk van af
- gevels per architectonische eenheid in hoofdzaak gelijk
- gevels hebben een hoofdverdeling waarin horizontale en verticale lijnen tot een logische ritmiek leiden
- per blok of ensemble hoofdelementen zoals galerijen, dakranden, balkons en gevelopeningen bij verbouw in stand houden of op overeenkomstige wijze vernieuwen
- gebouwen hebben een subtiele plasticiteit onder meer in de negge van kozijnen en aansluitingen van balkons of galerijen
- de plint reageert functioneel en/of visueel op de openbare ruimte
- een afwijkende begane grondlaag als een winkel afstemmen op de geleiding, ritmiek en stijl van de gevel en bij voorkeur transparant vormgeven

Materiaal en kleur

- materialen en kleuren zijn ingetogen, in harmonie met belendingen en passen in het straatbeeld
- gevels in hoofdzaak uitvoeren in (lichtbruine en rode) baksteen, hellende daken met keramische pannen

0607 Veluwebuurt

0608 Nobelweg e.o.

0609 Van der Kunbuurt

0610 Twiske Z

0620 Nieuwendam ZW, Buikslotermeer ZW

0626 Frankendael Middenmeer, Amstelbuurt Z

0621 Nieuwendam N, Buikslotermeer N

0627 Koningin Wilhelminabuurt

0623 Mercatorpark, Rembrandtpark, villa's

0628 Polderweggebied N

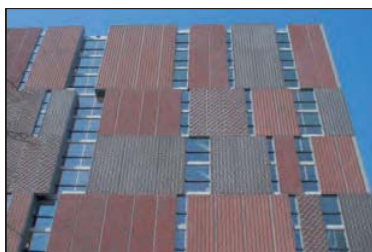
0624 Geuzenveld

0629 Overtoomse Veld

0625 Tuinstad Osdorp

0630 Delflandplein/Staalmanpleinbuurt

Uitgangspunten

Deze strook- haak- en hofbebouwing heeft als basis een open verkaveling met herhaalde eenvoudige volumes van verschillende omvang langs groene straten.

Bijzondere elementen zijn vrijstaande woningen en gebouwen met andere functies, zoals scholen, kerken en bedrijfsgebouwen. Deze bebouwing heeft een individueel karakter en staat vrij op de kavel. Massa en uitwerking variëren per gebouw, maar zijn vaak per buurt of cluster in samenhang. Andere bijzondere elementen zijn de hoogteaccenten die als landmark fungeren en een deel van de recentere bebouwing die de structuur van de gebieden doorbreekt, zoals enkele winkelcentra en seniorencomplexen.

Waardering

De waarde ligt vooral in de structuur van de functionalistische stedenbouw en het rustige beeld van de veelal asymmetrische straten met het groen van bomen, voortuinen, hoven en plantsoenen. De vormgeving is in het algemeen eenvoudig en sober.

Met name de grote lijnen van de stedenbouwkundige structuur en de wijze waarop deze zijn doorvertaald naar de architectuur zijn het behouden waard. De oorspronkelijke subtiele variaties in bouwvelden en massa's zijn door vernieuwingen soms verloren gegaan.

De architectuur speelt een ondersteunende rol voor de stedenbouw en kent weinig afwisseling. De nadruk ligt op het seriematige waarin horizontale lijnen de boventoon voeren. Aanpassingen volgen met name de grote lijnen van het hoofdbeeld van de wijk, subtiliteiten zijn minder van belang. Zonder dat verticaliteit in de gevel een streven is, kan de horizontaliteit per rij of ensemble een eigen nieuwe invulling krijgen. Nieuwe materialen en kleuren zijn bij voorkeur vergelijkbaar terughoudend als de bestaande.

In deze gebieden bepalen vervangende en nieuwe bebouwing een steeds groter deel van het beeld.

Beoordeling

Het beleid is gericht op het beheer van de rust in de groene straten en het aanzien vanuit omringende gebieden. Bouwplannen aan een achterkant zonder invloed op het straatbeeld worden beperkt getoetst. Bij de advisering wordt onder meer aandacht geschonken aan het behoud van het beeld met herhaling in rooilijnen en gevelindeling en samenhang in de architectonische uitwerking en het materiaalgebruik.

Criteria

Plannen worden om te beginnen beoordeeld aan de hand van de criteria voor veel voorkomende kleine bouwplannen in hoofdstuk 6. Als deze geen uitsluitel geven, wordt bij de beoordeling in samenhang met de waarderingskaarten (zie hoofdstuk 5, criteria voor erfgoed), beschrijving en uitgangspunten getoetst aan de hand van de volgende criteria:

Ligging

- gebouwen voegen zich naar de stedenbouwkundige structuur met repeterende stroken, haken en hoven met daartussen incidentele bebouwing op een doorgaand groen maai-veld met ruimte voor wegen en water
- gebouwen voegen zich op onnadrukkelijke wijze in de opzet van het stedenbouwkundig plan met verkavelingseenheden en bebouwingsvelden, waarbij met name tussenruimte en richting van belang zijn
- wijzigingen inpassen in de structuur, waarbij met name aandacht uitgaat naar doorzichten en zichtlijnen in samenhang met doorlopende groenstructuren en waterpartijen, maar ook naar de (a)symmetrie van wegprofielen en (functioneel) typologisch onderscheid
- stedenbouwkundige accenten handhaven of vergelijkbare aanbrenge
- repetitie met subtiele variatie is een hoofdkenmerk van de stedenbouwkundige eenheden
- er is een directe relatie tussen woning en openbaar groen
- representatieve gevels oriënteren op de openbare ruimte

Massa

- bouwvolumes hebben rechthoekige vormen met heldere hoofdlijnen en in de regel flauwe kappen
- nieuwe ontwikkelingen sluiten aan op de bestaande ritmische compositie van maat, schaal en hoog-laagverhoudingen
- bij verbouw zoals het bij de woning trekken van entreeportaal, loggia en balkon blijven plasticiteit en ritmiek van het gebouw op hoofdlijnen intact
- opbouwen per blok gelijk uitvoeren, aanbouwen zijn per blok vergelijkbaar
- hoogbouw heeft een helder silhouet, eventuele opbouwen of installaties spelen hierin een ondergeschikte rol
- bij bruggen en viaducten hebben de landhoofden massa, de balustrades zijn transparant

Architectonische uitwerking

- repetitie op hoofdlijnen en collectieve vormgeving zijn de basis van de architectonische uitwerking met eventueel onnadrukkelijke accenten, waarbij de detaillering doelmatig en verzorgd is
- bebouwing terughoudend vormgeven als achtergrond voor de openbare ruimte van de tuinstad
- gevels hebben een ritmische hoofdverdeling
- per blok hoofdelementen van de architectuur zoals galerijen, dakranden, balkons en gevelopeningen bij verbouw in stand houden of op overeenkomstige wijze vernieuwen
- gebouwen hebben een subtiele plasticiteit onder meer in de negge van kozijnen en aansluitingen van balkons of galerijen
- de plint reageert functioneel en/of visueel op de openbare ruimte
- een afwijkende begane grondlaag als een winkel afstemmen op de geleiding, ritmiek en stijl van de gevel en bij voorkeur transparant vormgeven

Materiaal en kleur

- materialen en kleuren zijn ingetogen, in harmonie met belendingen en passen in het straatbeeld
- gevels per blok in hoofdzaak gelijk
- gevels in hoofdzaak uitvoeren in baksteen, stucwerk of een variant op een oorspronkelijk betonsysteem
- hellende daken zijn voorzien van keramische pannen

0640 Bos en Lommer

0641 Louise de Coligny-
straat/Kijkduinstraat

0642 Robert Scottbuurt

Uitgangspunten

De oudste delen van het AUP liggen voornamelijk in Bos en Lommer en hebben als basis een open, vaak middelhoge blokbebouwing langs overwegend stenige straten.

Bijzondere elementen zijn de gebouwen met afwijkende functies, zoals scholen, kerken en bedrijfsgebouwen. Deze bebouwing heeft een individueel karakter en staat vrij op de kavel. Massa en uitwerking variëren per gebouw, maar zijn vaak per buurt of cluster in samenhang. Andere bijzondere elementen zijn de hoogteaccenten die als landmark fungeren en veelal aan een parkrand zijn gekoppeld.

Waardering

De waarde ligt vooral in de structuur van de functionalistische stedenbouw en het rustige beeld van de straten met eenvoudige bouwblokken en het groen van bomen, voortuinen, hoven en plantsoenen.

Alle niveaus van de stedenbouwkundige structuur zijn het behouden waard. In tegenstelling tot de overige delen van het AUP vermengen volume en architectuur zich hier in het silhouet. De ontsluitingen en buitenruimten als balkons zijn de basis voor de gevelritmiek, waarin horizontale en verticale lijnen met elkaar zijn verweven. Daklijsten zijn nadrukkelijk vormgegeven en geven het silhouet van de blokken maat en schaal. De verfijnde architectuur wordt gerelateerd aan specifieke hoekoplossingen en bijbehorende kenmerkende koppen van blokken. Deze AUP gebieden zijn verwant aan de Gordel '20-'40 en relatief cultuurhistorisch waardevol.

Beoordeling

Het beleid is gericht op het behoud van de rust in de straten en het aanzien vanuit omliggende gebieden. Bouwplannen aan een achterkant zonder invloed op het straatbeeld worden beperkt getoetst. Bij de advisering wordt onder meer aandacht geschonken aan het behoud van het beeld met herhaling in rooilijnen en gevelindeling en samenhang in zowel de architectonische uitwerking als het gebruik van materiaal en kleur.

Criteria

Plannen worden om te beginnen beoordeeld aan de hand van de criteria voor veel voorkomende kleine bouwplannen in hoofdstuk 6. Als deze geen uitsluitsel geven, wordt bij de beoordeling in samenhang met de waarderingskaarten (zie hoofdstuk 5, criteria voor erfgoed), beschrijving en uitgangspunten getoetst aan de hand van de volgende criteria:

Ligging

- gebouwen voegen zich naar de stedenbouwkundige structuur met repeterende stroken en hoven
- gebouwen voegen zich in de opzet van het stedenbouwkundig plan met verkavelingseenheden, waarbij met name hoekoplossingen en richting van belang zijn
- nieuwbouw inpassen in de structuur, waarbij met name aandacht uitgaat naar zichtlijnen
- stedenbouwkundige accenten handhaven of vergelijkbare aanbrengen
- repetitie met subtiele variatie is een hoofdkenmerk van de stedenbouwkundige eenheden, de plaatsing van individuele gebouwen blijft binnen de hoofdlijnen van het grid
- incidentele bebouwing in het groen heeft een oriëntatie naar meerdere zijden
- directe relatie tussen woning en groen handhaven
- representatieve gevels oriënteren op de openbare ruimte

Massa

- bouwvolumes hebben rechthoekige vormen met heldere hoofdlijnen met in de uitwerking op kleinere schaal een duidelijke ritmiek en verbijzonderingen op de hoeken
- individuele gebouwen kunnen afhankelijk van hun positie een eigen massaopbouw hebben
- nieuwe ontwikkelingen sluiten aan op de bestaande ritmische compositie van maat, schaal en hoog-laagverhoudingen
- bij verbouw zoals het bij de woning trekken van entreeportalen, loggia's en balkons blijven plasticiteit en ritmiek van het gebouw intact
- op- en aanbouwen per blok of ensemble gelijk uitvoeren

Architectonische uitwerking

- repetitie en collectieve vormgeving zijn de basis van de architectonische uitwerking en zijn verweven met de massaopbouw, waarbij de detaillering doordacht en verzorgd is
- gevels hebben een hoofdverdeling waarin horizontale en verticale lijnen tot een logische ritmiek leiden
- per blok of ensemble hoofdelementen van de architectuur zoals galerijen, dakoverstekken, balkons en gevelopeningen bij verbouw in stand houden of op overeenkomstige wijze vernieuwen
- gebouwen hebben een subtiele plasticiteit onder meer in de negge van kozijnen en aansluitingen van balkons of galerijen
- de plint reageert functioneel en/of visueel op de openbare ruimte, waarbij winkels zijn georiënteerd op de doorgaande stedelijke structuren
- een afwijkende begane grondlaag als een winkel afstemmen op de geleiding, ritmiek en stijl van de gevel en bij voorkeur transparant vormgeven
- de architectonische uitwerking van individuele bebouwing afstemmen op het gebiedsbeeld

Materiaal en kleur

- materialen en kleuren zijn ingetogen, in harmonie met belendingen en passen in het straatbeeld
- gevels in hoofdzaak uitvoeren in (lichtbruine) baksteen

0650 Molenwijk

0653 Gouden Leeuw/
Groenhoven

0651 Rechte H-buurt Bijl-
mermeer

0654 Bijlmermuseum +
Gravestein en Geldershoofd

0652 Hakfort en Huigenbos
(Zuidelijke H-buurt)

0655 Plan van Gool

Uitgangspunten

De Post-AUP gebieden liggen voornamelijk in Zuidoost en Noord en hebben als basis een open verkaveling met hoofdzakelijk herhaalde hoogbouwblokken op een doorgaand groen maaiveld. Parkeren vindt plaats in gebouwen aan de rand van de gebieden en is veelal gekoppeld aan de ontsluitingsstructuur van de woningen.

Bijzondere elementen zijn gebouwen met afwijkende functies, zoals scholen en bedrijfsgebouwen. Deze hebben een individueel karakter en staan vrij op de kavel. Massa en uitwerking variëren per gebouw, maar zijn vaak per buurt of cluster in samenhang.

Waardering

De waarde ligt vooral in de structuur van de functionalistische stedenbouw en het rustige beeld van de straten met het groen van bomen en plantsoenen. De vormgeving is in het algemeen eenvoudig.

Hoofdkenmerk is grootschaligheid. Alles is gerelateerd aan de grote schaal. Wijzigingen worden daarom per architectonische eenheid uitgevoerd. De wijk is gebaat bij grote gebaren. In de beoordeling zullen kleine wijzigingen daarom bekeken worden in het licht van het grote geheel.

Beoordeling

Het beleid is gericht op het beheer van de rust in de groene straten en het aanzien vanuit omringende gebieden. Bij de advisering wordt onder meer aandacht geschonken aan het behoud van het bebouwingsbeeld met een nadruk op het stedenbouwkundig patroon en samenhang in architectonische uitwerking.

Criteria

Plannen worden om te beginnen beoordeeld aan de hand van de criteria voor veel voorkomende kleine bouwplannen in hoofdstuk 6. Als deze geen uitsluitel geven, wordt bij de beoordeling in samenhang met de waarderingskaarten (zie hoofdstuk 5, criteria voor erfgoed), beschrijving en uitgangspunten getoetst aan de hand van de volgende criteria:

Ligging

- repetitie is een hoofdkenmerk van de stedenbouwkundige eenheden, de plaatsing van individuele gebouwen kent meer vrijheid maar blijft binnen de lijnen van het grid
- de woongebouwen voegen zich naar de stedenbouwkundige structuur met repeterende bebouwing op een doorgaand maaiveld met daartussen ruimte voor wegen, groen en water
- gebouwen met afwijkende functies voegen zich op onnadrukkelijke wijze in de opzet van het stedenbouwkundig plan, waarbij met name tussenruimte en richting van belang zijn
- nieuwbouw en verbouwplannen inpassen in de structuur, waarbij met name aandacht uitgaat naar doorzichten en zichtlijnen in samenhang met doorlopende groenstructuren en waterpartijen
- gebouwen hebben een alzijdige oriëntatie

Massa

- bouwvolumes zijn samengesteld uit rechthoekige vormen afgestemd op de plek in het stedenbouwkundig patroon, waarbij eventuele opbouwen en installaties een ondergeschikte rol spelen
- nieuwe ontwikkelingen sluiten aan op de bestaande ritmische compositie van maat- en schaalverhoudingen
- bij verbouw zoals het bij de woning trekken van entreeportalen, loggia's en balkons blijven plasticiteit en ritmiek van het gebouw op hoofdlijnen intact
- op- en aanbouwen per blok gelijk uitvoeren

Architectonische uitwerking

- repetitie op hoofdlijnen is de basis van de architectonische uitwerking met eventueel onnadrukkelijke accenten, waarbij de detaillering doelmatig en verzorgd is
 - bebouwing terughoudend vormgeven als achtergrond voor de openbare ruimte van de tuinstad
 - gevels hebben een ritmische hoofdverdeling met meestal een sterke nadruk op de horizontale belijning
 - per blok hoofdelementen van de architectuur zoals galerijen, dakranden, balkons en gevelopeningen bij verbouw in stand houden of op overeenkomstige wijze vernieuwen
 - gebouwen hebben een subtiele plasticiteit onder meer in de negge van kozijnen en aansluitingen van balkons of galerijen
 - de plint reageert functioneel en/of visueel op de openbare ruimte
 - een afwijkende begane grondlaag als een winkel afstemmen op de geleiding, ritmiek en stijl van de gevel en bij voorkeur transparant vormgeven
- #### Materiaal en kleur
- materialen en kleuren zijn ingetogen, in harmonie met belendingen en passen in het straatbeeld
 - gevels per blok in hoofdzaak gelijk
 - gevels in hoofdzaak uitvoeren in baksteen, stucwerk of een variant op een oorspronkelijk betonsysteem

0660 Centrum Nieuw W
Suhabuurt

0661 Centrumgebied Am-
sterdam N

0662 Gelderlandplein

0663 Waterlandplein

Uitgangspunten

In de AUP gebieden zijn naast alle buurtvoorzieningen en kleine centra ook enkele grootschalige winkelgebieden gerealiseerd. Deze gebieden worden gekenmerkt door een grote variatie aan functies. Er wordt gewinkeld, gewerkt en gewoond. Ook zijn er horecavoorzieningen in de gebieden. Gedifferentieerde bouwvolumes bepalen het beeld.

Waardering

De waarde ligt vooral in de functionaliteit en het afwisselende beeld van de straatwanden met bebouwing van verschillende schalen. Met name recente gebouwen zijn representatief.

Beoordeling

Het beleid is gericht op het beheer van het afwisselend beeld zonder grote dissonanten tussen de gebouwen onderling. Bouwplannen aan een achterkant zonder invloed op het straatbeeld worden beperkt getoetst.

Bij de advisering zal onder meer aandacht geschonken worden aan het behoud van samenhang in het afwisselende straatbeeld op het niveau van de architectonische uitwerking en in het materiaal- en kleurgebruik.

Criteria

Plannen worden om te beginnen beoordeeld aan de hand van de criteria voor veel voorkomende kleine bouwplannen in hoofdstuk 6. Als deze geen uitsluitel geven, wordt bij de beoordeling in samenhang met de beschrijving en uitgangspunten getoetst aan de hand van de volgende criteria:

Ligging

- gebouwen vormen de openbare ruimte
- gebouwen oriënteren op de belangrijkste openbare ruimte(n)
- de rooilijnen van de hoofdmassa's verspringen of maken deel uit van het patroon van een cluster
- nieuwbouw inpassen in de structuur, waarbij met name aandacht uitgaat naar doorzichten en zichtlijnen in samenhang met doorlopende groenstructuren en waterpartijen
- stedenbouwkundige accenten handhaven of vergelijkbare aanbrenge
- representatieve gevels oriënteren op de openbare ruimte
- expeditieruimten zoveel mogelijk van de openbare ruimte afkeren
- opslag vindt bij voorkeur uit het zicht plaats

Massa

- de bouwmassa en gevelopbouw zijn gedifferentieerd en in harmonie met het gebiedskarakter
- gebouwen zijn individueel en afwisselend
- gebouwen hebben een eenvoudige tot gedifferentieerde opbouw en plattegrond
- de onderste laag kan verspringen om de openbare ruimte te vormen
- gebouwen hebben meerdere lagen en in beginsel een plat dak
- hoogbouw heeft een helder silhouet, eventuele opbouwen of installaties spelen hierin een ondergeschikte rol
- de individuele winkel of woning is onderdeel van het blok
- op- en aanbouwen per blok of ensemble gelijk uitvoeren
- entreepartijen en terrassen binnen de hoofdlijnen van het geheel vormgeven als accenten
- bij bruggen en viaducten hebben de landhoofden massa, de balustrades zijn transparant

Architectonische uitwerking

- de architectonische uitwerking is stedelijk en verweven met de massaopbouw, de detaillering verzorgd en evenwichtig
- samenhang in ontwerp bebouwing en openbare ruimte behouden
- aan voorkanten zowel de aanwezige herhaling als de aanwezige differentiatie behouden
- ingrepen zijn per blok of ensemble gelijk met herhalende architectonische kenmerken zoals verbijzonderde entrees en balkons
- begane grondlaag afstemmen op geleiding, ritmiek en stijl van de hele gevel (er zijn zo min mogelijk dichte gevels aan de straat)
- accenten en geleidingen ten behoeve van het onderscheiden van functies zijn wenselijk binnen de doorgaande lijn van het geheel
- elementen in de gevel zoals deuren en ramen in een logische verhouding tot elkaar en de gevel als geheel plaatsen
- de plint reageert functioneel en/of visueel op de openbare ruimte
- de begane grondlaag afstemmen op de geleiding, ritmiek en stijl van de gevel en straatwand
- kleine wijzigingen en toevoegingen in stijl en afwerking afstemmen op hoofdvolume, grote wijzigingen beschouwen als een vernieuwing van het geheel

Materiaal en kleur

- materialen en kleuren zijn ingetogen, in harmonie met belendingen en passen in het straatbeeld
- gevels per blok in hoofdzaak gelijk
- gevels zijn bij voorkeur van baksteen in combinatie met beton en glas
- op- en aanbouwen indien goed zichtbaar vanuit de openbare ruimte in materiaal en kleur afstemmen op de hoofdmassa

